

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА**

Затверджено:

на засіданні Вченої ради
Львівського національного
університету ім. Івана Франка
протокол № 46/4
від 26 квітня 2023 року

Голова Вченої ради

Володимир МЕЛЬНИК

ПРОГРАМА

вступного випробування з філософії

**для здобувачів ступеня доктор філософії усіх спеціальностей
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти**

(всі спеціальності)

Львів - 2023

Програма вступного випробування з філософії для здобувачів усіх спеціальностей третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти складена відповідно до вимог Закону «Про вищу освіту» (Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>), «Правил прийому до Львівського національного університету імені Івана Франка у 2023 році» (Режим доступу: https://admission.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/04/PP_LNU_2023.pdf), «Правил прийому до аспірантури та докторантури Львівського національного університету імені Івана Франка у 2022 році» (Режим доступу: https://aspirantura.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/06/Dodatok-8_n.pdf), та «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF#Text>).

Вимоги до рівня підготовки вступників відповідають другому (магістерському) рівню вищої освіти (здобувачі усіх спеціальностей), у відповідності до сьомого кваліфікаційного рівня Національної рамки кваліфікацій (НРК7).

Вступне випробування з філософії проводиться в усній формі, завдання передбачають письмову підготовку та усну відповідь на теоретичні питання, сформовані у білетах, котрі розроблені на основі програми вступного випробування з філософії, та містять три питання. Вступне випробування з філософії, покликане виявити у вступника розуміння загальних принципів та методів філософських наук; концептуальні та методологічні знання з філософії і на межі предметних галузей; дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень; знання основних положень теоретичної і практичної філософії, історії світової та вітчизняної філософської думки, а також основних напрямів та провідних тенденцій у сучасній світовій філософії. Для зручності в підготовці до вступного іспиту тематичні блоки подаються у формі запитань.

Оцінювання рівня знань вступників до аспірантури відбуватиметься за 100 бальною шкалою (51-70 балів - задовільно, 71-89 балів - добре, 90-100 балів – відмінно).

Програму вступного випробування з філософії для здобувачів усіх спеціальностей третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, розроблено колективом авторів: проф. Карась А.Ф., доктор філос. наук, доц. Сафонік Л.М., доктор філос. наук, доц. Дахній А.Й., доц. Хамар У.В., доц. Добропас І.О., доц. Поляруш Б.Ю., асист. Янкович Т.Я.

**Перелік орієнтовних питань
вступного випробування з філософії
для здобувачів усіх спеціальностей третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти**

Тема 1: ВСТУП ДО ФІЛОСОФІЇ

1. Поняття світогляду, його структурні елементи і предметні відношення. Типологія світоглядів.
2. Що таке міфологія? Назвіть її основні функції й охарактеризуйте.
3. Розкрийте зміст спиритуалізму (ідеалізму) та матеріалізму у філософії.
4. Охарактеризуйте проблематику і суть філософського дуалізму і назвіть його представників.
5. У чому полягає проблема визначення філософії як науки? Охарактеризуйте сутність проблеми «подолання метафізики». Чи є філософія науковим знанням?
6. У чому полягають особливості релігійного світогляду?
7. Назвіть основні світоглядні ідеї індійського філософського мислення і запропонуйте їхню характеристику.
8. Які принципи закладено в основу китайської філософії Конфуцієм?
9. Окресліть особливості античного філософського мислення досократичного періоду.
10. Чому вважається, що філософія Сократа викликала радикальну переорієнтацію мислення? У чому її історичне значення?
11. Предмет філософії, його структура та головні ділянки.
12. Назвіть основні функції філософії і запропонуйте характеристику кожної.

Тема 2: ІСТОРІЯ ФІЛОСОФІЇ

1. Становлення і розвиток філософії у країнах Близького Сходу та Індії.
2. Особливості філософії в Давньому Китаї.
3. Іонійська (мілетська) філософія природи (натурфілософія).
4. Елейська філософська школа.
5. Сократ як філософ: головна проблематика тексту Платона “Апологія Сократа”. Сократитичні школи.
6. Об’єктивний ідеалізм Платона
7. Філософія Аристотеля.
8. Епікуреїзм і стоїцизм.
9. Характерні особливості античної філософії досократівського й післясократівського періодів.
10. Ключові ідеї і постаті християнської філософії.
11. Характерні особливості філософії Середніх віків: від патристики до схоластики.
12. Філософські погляди А. Августина.
13. Номіналізм і реалізм у середньовічній філософії.
14. Філософія Томи Аквінського.
15. Натурфілософія Ренесансу: від Миколи Кузанського до пантеїзму Джордано Бруно.
16. Особливості емпіризму та раціоналізму у філософії Нового часу.
17. Філософія Ф. Бекона, філософський раціоналізм Р. Декарта та особливості картезіанської філософської парадигми.
18. Пантеїзм Б. Спінози.
19. Скептицизм Д. Г’юма.
20. Філософія французького Просвітництва.
21. Філософія І. Канта: головні праці та ідеї.
22. Філософія Г. Гегеля: головні праці та ідеї.

Тема 3: ІСТОРІЯ ФІЛОСОФІЇ XIX-XX СТ.

1. “Філософія життя”: Артур Шопенгауер, Фрідріх Ніцше, Анрі Бергсон.

2. Філософія позитивізму як критика класичної метафізики: Огюст Конт, емпіріокритицизм, неопозитивізм.
3. Постпозитивізм Карла Раймунда Поппера.
4. Особливості лінгвістичного повороту у філософії: ідеї та постаті.
5. Особливості екзистенційної філософії К. Ясперса, М. Гайдеггера, Ж.-П. Сартра і А. Камю.
6. Філософія неотомізму: Жак Марітен, Етьєн Жільсон.
7. Феноменологія Едмунда Гусерля.
8. Філософська герменевтика Ганс-Георга Гадамера.
9. Філософія американського прагматизму.
10. Від структуралізму до постмодернізму.
11. Особливості комунікативної і практичної філософії кінця ХХ – початку ХХІ століть: головні ідеї і постаті.

Тема 4: МЕТАФІЗИКА, ОНТОЛОГІЯ І ДІАЛЕКТИКА

1. Поняття онтології у філософії: визначення понять «субстанція», «монізм», «дуалізм», «плюралізм», «матеріалізм», «ідеалізм».
2. Метафізика: її місце у філософії та в її історії.
3. “Метафізичні розмисли” Р. Декарта.
4. Проблема апіорності знання. “Критика чистого розуму” і “Критика практичного розуму” І. Канта.
5. Характерні відмінності між класичною онтологією і некласичною.
6. Діалектика як філософське вчення. Предмет діалектики. Поняття законів і принципів діалектики.

Тема 5: ГНОСЕОЛОГІЯ, ЕПІСТЕМОЛОГІЯ І ПРАКСЕОЛОГІЯ

1. Предмет гносеології, її місце в системі філософського знання.
2. Поняття «знання» в класичній та посткласичній традиції.
3. Структура знання: види, рівні та форми. Особливості теоретичного знання.
4. Чуттєве та раціональне в пізнанні. Раціоналізм та сенсуалізм.
5. Проблема критерію істини і поняття досвіду та його типи.
6. Поняття суб’єкта та об’єкта пізнання. Пізнання як комунікація і розуміння. Діалогічний характер пізнання.
7. Специфіка наукового пізнання. Структура наукового знання: взаємозв’язок емпіричного та теоретичного.
8. Раціональність як основа єдності наукового знання. Від теоретичної до соціальної раціональності.
9. Особливості некласичної теорії пізнання. Формування парадигми постмодерної науки.
10. Кун «Структура наукових революцій»: концепція історичної динаміки науки.
11. Поняття методу та методології в науковому пізнанні. Особливості філософської методології.

Тема 6. АКСІОЛОГІЯ ТА ФІЛОСОФСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ

1. Особливості аксіології як ділянки філософського знання.
2. Аксіологічне розуміння культури у європейських філософських течіях. Циклічний підхід (О. Шпенглер).
3. Філософія культури і цивілізації: головні проблеми, підходи і постаті.
4. Людина як предмет філософського аналізу. Природа людини. Раціональний і

- нераціональні погляди на природу людини в історії філософії.
5. Філософська антропологія як напрям філософії ХХ ст. і метод пізнання реальності. Антропологічні пошуки М. Шелера та М. Бубера.
 6. Психоаналітична концепція людської природи в теорії З. Фрейда: натуралістичне тлумачення.
 7. Характерні особливості есенціалістського та екзистенційного тлумачення людського буття.
 8. Етика як філософське вчення. Добро як вартість здійснення людського в людині.
 9. Естетика як філософське вчення. Краса як вартість. Об'єктивістські і суб'єктивістські концепції краси.

Тема 7: СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ І ФІЛОСОФІЯ ІСТОРІЇ

1. Міфологічний тип світогляду як спосіб осягнення історії. Проблеми сучасного розуміння міфологічного осягнення історії.
2. Історія в світлі християнського віровчення. Основні напрямки християнської філософії історії в ХХ ст.
3. Предмет соціальної філософії і філософії історії.
4. Матеріалістичне витлумачення історичного процесу.
5. Нелінійне тлумачення історичного процесу в морфології історії О. Шпенглера.
6. Цивілізаційна концепція історії А. Тойнбі.
7. Історизм та “історицизм” в концепції К. Попера.
8. Соціально-політична філософія М. Драгоманова і І. Франка.
9. Концепція відкритого суспільства: К. Попер. «Відкрите суспільство та його вороги».
10. Екологічна криза і синергетика як новий діалог людини з природою.
11. Поняття духовного життя людини і суспільства.
12. Демократія як соціальний феномен. Демократія і тоталітаризм.
13. Поняття громадянського суспільства і проблеми його становлення в Україні.
14. Національне державотворення і громадянське суспільство: поступ і суперечності.

Тема 8: ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ

1. Філософська культура в добу стародавньої Русі. «Слово про закон і благодать» митрополита Іларіона як перша пам'ятка давньоукраїнської філософської думки.
2. Філософська думка в Києво-Могилянській академії: логіка, натурфілософія, метафізика.
3. Філософія Григорія Сковороди: вчення про дві натури і три світи.
4. Етичні погляди Григорія Сковороди: зріднена праця, нерівна рівність, свобода й покликання.
5. Український романтизм: філософія і світогляд. Руська Трійця, Гоголь, Костомаров, Шевченко.
6. Філософія Памфіла Юркевича. Серце та його значення в духовному житті людини.
7. Іван Франко як філософ. Позитивізм у соціальному вченні Івана Франка.
8. Філософія національної ідеї в Україні: Т. Шевченко, Леся Українка, Д. Донцов, М. Міхновський, В. Липинський, В. Винниченко.
9. Українська діаспорна філософія: від Д. Чижевського – до О. Кульчицького.
10. Українська філософія доби державної незалежності: стан, ідеї, постаті.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Аврелій Августин. Сповідь. – Львів, 2008.
2. Актуальні проблеми філософії ХХ-ХХІ століть: Навчальний посібник / За ред. Ігора Карівця. Львів: «Львівська політехніка», 2020. 240 с.
3. Антологія сучасної філософії науки, або усмішка ASIMO / за науковою редакцією В. П. Мельника та А. С. Синиці. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 568 с.
4. Арндт Х. Що таке свобода? // Арндт Х. Між минулим і майбутнім. – Київ: Дух і Літера, 2002. – С. 151-182.
5. Аристотель. Метафізика. К.: Темпора, 2022. 848 с.
6. Богачов А. Філософська герменевтика. – К.: Курс, 2006. – С. 90–106.
7. Бойченко І. В. Філософія історії. – К., 2000.
8. Вандельфелс Бернхард. Вступ до феноменології. – К.: Альтерпрес, 2002. – 176 с.
9. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму. – К.: Основи, 1994. Професійна етика аскетичного протестантизму. – С. 115–182.
10. Вітгенштайн Л. Логіко-філософський трактат. Tractatus Logico-Philosophicus, Філософські дослідження. – К.: Основи, 1995.
11. Габермас Ю. Постметафізичне мислення [Текст] / Юрген Габермас ; [пер. з нім., післямова та прим. В. М. Купліна]. – К. : Дух і літера, 2011. – 280 с.
12. Габермас Ю. Філософський дискурс модерну / Пер. з нім. – К., 2001.
13. Гаврилишин Б. Дороговкази в майбутнє. – К., 1994.
14. Гайдеггер М. Дорогою до мови. – Львів: Літопис, 2007. – 232 с.
15. Гантінгтон С. Політичний порядок у мінливих суспільствах / пер. з англ. Тарас Цимбал. Київ: Наш Формат, 2020. 448 с.
16. Горський В. Історія української філософії. – К., 2001.
17. Гусерль Е. Досвід і судження. Пер. з нім. – К., 2009.
18. Гадамер Г.-Г. Істина і метод: основи філософської герменевтики / Пер. з нім. О. Мокровольський. – К.: Юніверс, 2000. – Т. I. – 464 с.
19. Гелнер Е. Нації і націоналізм. – К., 2003.
20. Гіденс Е. Нестримний світ: як глобалізація перетворює наше життя. К.: Альтерпрес, 2004. 100 с.
21. Грінфельд Л. Типи націоналізму // Націоналізм. Антологія. – К.: Смолоскип, 2000. – С. 688–704.
22. Дашкевич Я. Дорогами української Кліо // Пам'ять століть. – 1996. – № 3.
23. Декарт Р. Метафізичні роздуми. – К., 2002.
24. Декарт Р. Міркування про метод. К.: Тандем, 2001. 102 с.
25. Дельоз Ж. Що таке творчий акт? Онлайн-видання Контур Медіа. Режим доступу: https://kontur.media/deleuze_acte_de_creation
26. Діалектика: навчальний посібник / Василь Лисий. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – 480 с.
27. Єрмоленко А. М. Комунікативна практична філософія. Підручник. – К.: Лібра, 1999. – С. 488.
28. Єрмоленко В. Плинні ідеології. Ідеї та політика в Європі ХІХ–ХХ століть. Дух і літера, 2021. – 480 с.
29. Забужко О. Філософія української ідеї та європейський контекст: франківський період. – К., 1993. – с. 27-64.
30. Захара І.С. Лекції з історії філософії. Львів: Вид. ЛБА, 1997.
31. Іларіон Київський. Слово о Законі і Благодаті. – Львів. 2010.
32. Кант І. Відповідь на питання, що таке просвітництво? // Мислителі німецького романтизму. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2003. – С. 158–161.
33. Кант І. Критика сили судження. – К.: Темпора, 2022. – 906 с.
34. Кант І. Критика чистого розуму. – К., 2000.
35. Карась А.Ф. Філософія громадянського суспільства у класичних теоріях і некласичних інтерпретаціях. – Київ – Львів, 2003.
36. Квіт С. М. Основи герменевтики: Навч. посіб. – К.: Вид. дім “КМ Академія”, 2003.

37. Кебуладзе В. Феноменологія. Навчальний посібник. ППС: 2005. – 118 с.
38. Козловський П. Постмодерна культура // Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрями. Хрестоматія. – К.: Ваклер, 1996. – С. 214–245.
39. Комунікація і культура в глобальному світі. – К.: Дух і літера, 2020. – 416
40. Кондзьолка В.В. Нариси історії античної філософії. – Львів, 1993.
41. Кульчицький О. Основи філософії і філософічних наук. – Мюнхен-Львів, 1995.
42. Леві-Строс Клод. Структурна антропологія. – К., 1997. Розд.11. Структура міфів. – С. 195–220.
43. Людина в сучасному світі: В 3 кн. Кн. 1. Філософсько-культурологічні виміри: колективна монографія / [А.Ю. Васьків, Н.П. Гапон, Г.Т. Гнатишак]; за заг. ред. В.П. Мельника. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012.
44. Людина і суспільство. Кол. монографія. Т.1. Переусвідомлення буття людини під впливом глобальних викликів: ідентичність і свобода самовираження. – Львів: ЛНУ, 2022
45. Лютий Т. Пригоди філософських ідей Західного світу (від давнини до сучасності). Видання друге, виправлене і доповнене. К.: Темпора, 2021. 384 с. з іл.
46. Мартін Гайдеггер очима сучасників / Пер. з нім. М. Д. Култаєва. – К.: Стилос, 2002. – 128с.
47. Масенко Л. Мова і суспільство. Постколоніальний вимір. – К.: КМ Академія, 2004.
48. Мельник В. Формування нової соціокультурної реальності. – Львів: ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2017.
49. Панфіл Юркевич. Серце та його значення в духовному житті за вченням слова Божого // У кн.: Історія філософії України. Хрестоматія. – К.: Либідь, 1993.
50. Патнем Г. Розум, істина й історія / Г. Патнем. – Київ : ВД «Альтернативи», 2003. – 232 с
51. Пашук А. Філософський світогляд Івана Франка. – Львів, 2006.
52. Пашук А.І. Нариси з історії філософії середніх віків. К., 2007.
53. Платон. Апологія Сократа / Платон. Діалоги. – К.: Основи, 1995. – С. 20–42.
54. Попович М. Бути людиною. – К.: Вид. дім “Києво-Могилянська академія”. 2011. – 223 с.
55. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги. – К.: Основи, 1994. – Т. 2.
56. Поппер К. Злиденність історизму. – К., 1996.
57. Предмет і проблематика філософії. Навчальний посібник /За ред. М. А. Скринника і З.Е. Скринник. Львів, 2001.
58. Прицак О. Історіософія та історіографія М. Грушевського. – Київ-Кембрідж, 1991.
59. Рассел Б. Історія західної філософії. – К., 1995 (ч. 1).
60. Рижак Л. М. Філософія сталого розвитку людства: навчально-методичний посібник. –Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2022. – 518 с.
61. Рижак Л. Філософія як рефлексія духу. Навчальний. посібник – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2022.
62. Рижак Л. Філософія як рефлексія духу: Хрестоматія – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2022.
63. Рьод В. Шлях філософії: ХІХ-ХХ століття. Пер. з нім. – К., 2010.
64. Сафонік Л. Буттєвість сенсу людського життя / Лідія Сафонік. – ЛНУ ім. Івана Франка. – Львів, 2016. – 350 с.
65. Синиця А. С. Сучасна аналітична філософія: від прагматики мови до концептуалізації свідомості. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 448 с.
66. Сковорода Г. Пізнай в собі людину. – Львів. 1995.
67. Соціальні, економічні та релігійні виміри свободи: Збірник текстів / Уклали: А. Карась, Ю. Біленко. ЛНУ ім. І. Франка, 2002.
68. Філософія сучасної науки і техніки. Підручник / Е. Семенюк, В. Мельник. Вид. 2-е, – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2017. – 364 с.
69. Франко І. Що таке поступ? (Твори у 50-ти томах. К., 1985. Т. 45.) // Рижак Л. Філософія як рефлексія духу: хрестоматія. – Львів: ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2009. – С. 444–471.
70. Фукуяма Ф. Ідентичність. Потреба в гідності і політика скривдженості. Пер. з англ. пер. з англ. Тетяна Сахно. – 2-ге вид. – К. : Наш Формат, 2020.
71. Фюрст М., Тринкс Ю. Філософія. К.: Дух і Літера, 2018. – 544 с.
72. Харарі Ю.Н. 21 урок для 21 століття Пер. з англ. Київ: Форс Україна, 2018. 416 с.

Львівський національний університет імені Івана Франка
Вступне випробування з філософії
для здобувачів ступеня доктор філософії усіх спеціальностей
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

Білет № 1

1. Філософія Стародавніх Індії і Китаю: морально-етична спрямованість основних шкіл.
2. Глобальні проблеми сучасності та шляхи їх вирішення.
3. Світоглядна позиція Т. Шевченка та проблема становлення національної самосвідомості українського народу.

В. о. декана філософського факультету

доц. Рижак Л.В.